

TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

13. januar 2023

št. 1/2023

UVODNIK

PENOVCI

INTERVJU

IZJAVA

UKRAJINA

DOGODKI

KNJIGA

UVODNIK

V prvem Tedniku drugega letnika mi, spoštovani člani in članice PEN-a, dragi bralci in bralke, dovolite, da vam najprej zaželim srečno novo leto – naj nam 2023 prinese mir in zdravje!

Žal je podoba sveta vedno bolj spačena v zlu, trpljenju in nesrečah. Od zadnjega Tednika smo konec leta protestirali proti smrtni obsodbi iranske pisateljice in aktivistke Modžgan Kavusi, ki so jo iranska sodišča naposled oprostila smrti, a bo morala 59 mesecev ždeti v ječi. Če bi si hoteli oddahnuti, ni čas za to, saj so v teh dneh v Iranu usmrtili nekaj drugih protestnikov, ne da bi se lahko branili pred sodiščem.

Ta teden smo se odzvali klicu na pomoč srbskega pisatelja Marka Vidojkovića, kritiku srbskega političnega vrha, ki odkrito hujska jurišnike, naj pisatelja ubijejo, razkosajo pretepejo. Ne gre za prazne grožnje. Nedavno so psi, ki so bili trenirani za boje in napade, novinarja in analitika Vladana Radosavljevića zgrizli do smrti. Na policijsko zaščito Vidojković ne more računati, saj je to tako, kot bi dali petelina v varstvo lisjaku. Najhujši napadi prihajajo prav iz vrst Vulinovih agentov.

Zakaj se tirani in samodržci najprej spravijo na pisatelje in pisateljice?

Kartika Naïr, francosko-indijska pesnica, pisateljica, scenaristka in pisika libretov je za knjigo *Ker moj jezik ti ni všeč – srečanja z zapori* (For, In Your Tongue I cannot fit – encounters with prison, Context, 2022) napisala pesem v prozi z naslovom *Priročnik za bodočega avtokrata*, ki po abecednem redu pesniško in brezkompromisno ostro daje nasvete prihodnjemu samodržcu, kako naj ravna, da se bo čim dlje obdržal na oblasti. Pri črki J tako beremo:

»**Ječa** – v ječo pošlji vse knjige, pesmi in dramska dela, ki bi lahko ogrozila tvojo vizijo sveta, nje preteklost in sedanost, vse knjižne izdelke, ki bi izrazili dvom glede tvoje hrabre in čudovite osebe. Z jeklenimi ostmi prebodi vse tiste knjige, pesmi, časopise in drame, ki so na poti tvojim dobrim namenom za tvoj novi narod; zlij ljudem svoje krasne načrte v srca in glave, najlažje s pomočjo šepetalcev pravih resnic; zapri jim usta z ledeno želatino, natrosi v usta tako silno lepilo, da na tem svetu njihovi sovražni zvoki in besede nikoli ne bodo več ušes dosegli.« (odlomek iz angleščine prevedla Tanja Tuma)

Na dveh straneh ta genialna vizualna pesem v prozi pronicljivo prikaže vse lastnosti današnjih samodržcev ali političnih voditeljev, ki bi to radi postali. Od predvolilnega pretvarjanja, da je tiran samo eden izmed navadnih ljudi, do iskanja zunanega sovražnika in vzbujanja strahu ter sejanja predsodkov do drugačnih, predvsem tistih, ki ne želijo slediti njegovi novi mitologiji, ko ustvarja svojo resnico s svojimi ljudmi. Kako nevarne so take zablode za človeštvo bi morali vedeti iz zgodovine, kako pogubne lahko (za zdaj še, kdo ve do kdaj) zgolj opazujemo v Ukrajini, kjer ruski predsednik načrtno ruši električno infrastrukturo, ki v teh mrzlih dneh zagotavlja prebivalcem tudi pitno vodo. Seveda je prej pri sebi doma pospravil vse kritične medije in tudi pisateljev ali pisateljic, ki bi se odkrito zoperstavili njegovemu narativu, kot se Vidojković Vučićevemu, praktično v Rusiji ni več. Ali jih je pozaprll, ali pobil, ali so uspeli zapustiti domovino ter pobegniti na varno.

Kako lahko pomagamo pisateljem in pisateljicam, ki se borijo za človečanske vrednote?

Slovenski in mednarodni PEN imata dolgo zgodovino, ki so jo tlakovali solidarnost, sočutje in sobivanje z vsemi ljudmi sveta. Pred vsako generacijo penovcev in penovk je drugačen izziv; preživeli smo fašizem, nacizem, komunizem, osamosvajanje in jugoslovanske vojne, pandemijo – pred nami je vojna v Ukrajini in grožnja nove vojne na Balkanu. Kot brezizhodno črno brezno so vse te grožnje, vse to trpljenje naših kolegov in kolegic, ki s peresom branijo človečnost.

»Pekla vladarja plapola zastava,
zato naprej glej,« mojster moj mi pravi:

»če ga slabo tvoje oko zaznava.«

(Dante, Pekel, spev XXXIV, prevedel Alojz Gradnik)

Naše gibanje je bilo še vedno močnejše od pekla vladarja in tudi tokrat bo. Člani in članice smo predvsem ljudje.

Sočutje, ki ste ga donatorji pokazali ob bolezni albanske pesnice, je navdih in luč na koncu tunela. Operacija je uspela, te dni se je vrnila domov v Tirano, zdravljenje se bo nadaljevalo. Pomoč je prišla iz Mednarodnega, Slovenskega, Francoskega, Romunskega PEN-a in drugih donatorjev, ki so se odzvali našemu pozivu. Naj na koncu tega žalostnega uvodnika – oprostite mi prosim, Kasandri – posredujem njeno najtoplejšo zahvalo za pomoč.

»Dragi prijatelji,

Sprejmite mojo zahvalo in hvaležnost za vašo podporo v teh težkih časih, ko smo ljudje soočeni s hudimi izzivi in težavami. Kljub vsemu ste mi priskočili na pomoč. Mir, ljubezen, luč in zdravje naj bodo z vami v prihodnjem letu.«

IVAN VOGRIČ: Penovec ali penat?

V besedilih, ki se nanašajo na penklubsko dejavnost, se včasih pojavi oznaka penat. Na prvo žogo vzbuja vtis, da gre za sopomenko penovca, člana mednarodnega združenja PEN. Vendar, če se poglobimo v zadevo, ugotovimo, da beseda penat ni ustrezna, saj označuje nekaj drugega.

Kdo pa so bili sploh penati?

Penati so bili člani omizja kulturnikov v gostilni Pri kolovratu, nasproti stolnice v Ljubljani. Ime je skupina prevzela po penatih, ki so bili v starorimski mitologiji hišni bogovi, varuhi družine in domačega ognjišča. Člani skupine so se imeli za nekakšne »hišne bogove«, ki so hranili izročilo lepe slovenske besede, v tem primeru Prešernove poezije. Bili so torej njeni častilci par excellence.

Družčina penatov se je izoblikovala sredi dvajsetih let prejšnjega stoletja in se nepretrgoma zbirala do začetka druge svetovne vojne. Ustanovitelj omizja je bil psihiater Alfred Šerko, do prvega srečanja pa je prišlo po odkritju spominske plošče Andreju Smoletu na njegovi rojstni hiši v Ljubljani leta 1926. Skupina se je družila domala vsak večer, v njej pa je bil cvet tedanje kulture na Kranjskem: Oton Župančič, Pavel Golia, Igo Gruden, Fran Albreht, Jože in Janez Plečnik, Alfred in Milan Šerko, Josip Vidmar, Lili Novy, Pavel Grošelj, Avgust Pirjevec, Joža Glonar, Maksim Gaspari in še drugi, seveda v različnih zasedbah.

Danes bi družčino imenovali debatni krožek. Razprave so se ob dobri kapljici večkrat zavlekle pozno v noč in bile tudi na moč živahne. Člani skupine so se tedaj spremenili v obiskovalce »zasršene za prazen nič v prepir«; kot takšni se namreč pojavljajo v Grudnovi pesmi V spomin Tomaža Bizilja, objavljeni v literarni reviji Sodobnost leta 1937. Tomaž Bizilj je bil takratni vodja gostilne Pri kolovratu. Gruden posredno opisuje »sloveče pesnike in učenjake« tudi v Pesmih natakariče Pepce, objavljenih leto pozneje vedno v Sodobnosti. S Pepco, ki se je zaposlila v gostilni leta 1936, se je Gruden potem tudi poročil. Navedeni pesmi sta bili nekaj let kasneje objavljeni v zbirki Pesnikovo srce; na njeni platnici je upodobljena starinska lesena soha angela z mrtvaško glavo v roki, ki je visela na steni v veži Kolovrata.

Družčina je odigrala vlogo pri povezovanju in spodbujanju ustvarjalnosti med slovenskimi umetniki in znanstveniki, kar potrjujeta tudi Josip Vidmar v *Obrazih* in Juš Kozak v delu *Maske*.

Kakorkoli že, obstaja vseeno neka stvarna povezava med penati in penovci. Prenekateri penati so bili namreč člani ljubljanskega centra PEN (torej penovci), med njimi tudi predvojna predsednika Oton Župančič in Izidor Cankar.

Vir: Zbirka upodobitev znanih Slovencev, NUK

INTERVJU - DARJA KOREZ KORENČAN

Darja Korez Korenčan je dolgoletna ustvarjalka kulturnih oddaj na TV Slovenija, od 2006 do 2011 je bila urednica Uredništva oddaj o kulturi, je dobitnica Škerjančeve in Betetttove listine (2003), Jurčičeve nagrade (2013) in častne plakete RTV Slovenija (2014). Najbolj prepoznavna in cenjena je v glasbenih krogih, saj že vrsto let avtorsko pripravlja oddajo Opus, ki je edina redna mesečna oddaja o klasični glasbi na slovenskih televizijah. Doslej je izšlo pet njenih knjig s področja glasbe, med njimi leta 2014 monografija o maestru Antonu Nanutu. Njena besedila za otroke so izšla v knjigah Dogodivščine vrtnih prijateljev (2010) in Baletni copatki (2011), serija knjig (Boječka, Očalarka, Bajsi, Piflarka) je nastala leta 2012 kot vzgojno čtivo za učence nižjih razredov osnovnih šol, posebej priljubljeni knjigi za najmlajše pa sta Klemen in Klementina (2012) ter Dedek in babica (2012). Napisala je tudi tri družbeno angažirane romane za odrasle: Od trnja do zvezd (2011), Še vedno samska (2012) in Sopranistkine solze (2014). Leta 2021 je zbolela za covidom in bila v kritičnem stanju, svojo zgodbo je istega leta predstavila v knjigi Korak za korakom, ki je dosegla izjemno medijsko odmevnost in kmalu pošla. Konec leta 2022 je izšel njen novi roman Za obzidjem, tokrat kriminalni. Živi in ustvarja v Ljubljani.

Foto: Adrian Pregelj

Z Darjo Korez Korenčan se je pogovarjala Maja Ferjančič.

1. Poznamo vas predvsem kot ustvarjalko kulturnih oddaj na Televiziji Slovenija. Kako bi komentirali dogajanje na javni televiziji v preteklem letu?

Prav gotovo je bilo lansko leto zlasti za novinarje informativnega programa izredno turbulentno, njihove silnice upora smo lahko vse leto zaznavali, bili so na robu zloma zaradi različnih pritiskov, seveda smo jih ves čas podpirali.

Sama sem zaposlena v kulturno-umetniškem programu, kjer nismo občutili kakšnih pritiskov s strani vodstva TV, razen ukinitve napovednikov za naše oddaje, ki so odslej večinoma najavljene le v rubriki Kultura po Dnevniku. To je seveda škoda, saj je večina kulturnih oddaj že tako ali tako zelo pozno na programu, običajno okrog 23. ure, povsem logično je, da bi morale te oddaje, ki terjajo veliko priprav, snemanj in montaž, biti ustrezno najavljene. Toda zdaj se posebej oglašujejo tiste razvedrilne in informativne oddaje, ki so v najbolj gledanih terminih, kar je nesprejemljivo. Vsak stavek govornice besede s sliko, četudi le nekajsekundni, je boljši kot zgolj nek kratek krawl, ki moteče in prehitro steče v Odmevih čez glave gostov, ne da bi ga večina gledalcev posebej zaznala.

Kulturno-umetniških oddaj druge televizije nimajo, zato bi jih morali sami bolj promovirati in ne mačehovsko potiskati v nočne ure brez napovednikov. Osnovno merilo nacionalne TV ne more biti gledanost, ampak vzgojno-izobraževalni vidik, skozi katerega smo unikatni in lahko naše programske vsebine ponudimo širšemu krogu gledalcev.

Menim, da je na naši TV absolutno preveč studijskih intervjujev in različnih pogovornih oddaj, ki so bolj primerne za radio, premalo pa je takšnih, ki so posnete na terenu in vizualno atraktivno zmontirane.

Foto: Stane Sršen

2. Preživel ste bitko s covidom, ki vas je nedvomno zaznamovala. Medtem, ko je v družbi še vedno vladala skepsa glede same nevarnosti bolezni, ste se oglasili s svojo zgodbo Covid in bitka za življenje. Ali še danes čutite posledice bolezni?

Ja, to je bila posebno neprijetna izkušnja, saj pred tem nisem bila nikoli resno bolna. Zdelo se mi je prav, da svojo zgodbo predstavim širši javnosti še posebej zato, ker je konec leta 2021 epidemija dosegla vrh, veliko ljudi je ostalo brez svojcev, mnogi so imeli dolgotrajne posledice, nekateri so bili v hudem stresu. Prav zato sem v knjigi napisala tudi nekaj napotkov kako naj ravnajo, če zbolijo, kakšne avtosugestivne metode so meni pomagale pri premagovanju stresa in na kakšne podrobnosti naj bodo pozorni, ko se jih loti koronavirus. Ljudje so mi pisali pisma zahvale, ob srečevanju me objemali, mi čestitali za pogum, mi zaupali tudi svoje trpke zgodbe. Na Društvu pisateljev, kjer smo imeli prek PEN-a predstavitev knjige, je bila izredna gneča, prišlo je veliko obiskovalcev in predstavnikov medijev, ki so želeli intervjuje ali izjave.

Naenkrat sem se znašla v neki čudni situaciji, ko sem se spraševala ali bom ta medijski pritisk sploh zdržala. Na trenutke mi je postalo žal, da sem se s to svojo težko izkušnjo javno izpostavila, niti slučajno nisem pričakovala takšnega zanimanja, a umika nazaj ni bilo več. Nisem oseba, ki bi iskala pozornost, saj tudi nobenih družbenih omrežij nimam. A ko daš intervju enemu časopisu, radiu ali televiziji, moraš tudi drugim, sicer se jim zameriš. Tako sem se skoraj ves mesec ukvarjala z avtorizacijo intervjujev.

3. Kako pa ste si pomagali iz stresne situacije, ko ste se morali soočiti z določenimi posledicami covida?

Moja življenjska filozofija ostaja podobna kot prej, to je zdravo prehranjevanje, čim več gibanja na svežem zraku, ohranjanje stikov z ljudmi, ki izžarevajo pozitivno energijo. Tisto, kar sem dodala, je predvsem umirjeno življenje brez nalaganja kakšnih funkcij ali dodatnih obremenitev, zelo mi koristi tudi joga, ki jo tedensko prakticiram, poletja preživljam ob morju, kjer veliko berem in seveda plavam. Pred kratkim sem odkrila čar pohodništva, tako naredim nekaj za svoje zdravje, hkrati pa spoznavam lepe koticke naše dežele in jih skušam ujeti v objektiv, uživam namreč tudi v umetniški fotografiji.

Mislím, da mora vsakdo, ki se kdaj spopade s stresom, odkriti v sebi tiste notranje vzgibe, ki ga vodijo naprej h kreativnosti, kar nas lahko pomirja, hkrati pa poživilja našega duha. Moje delo v kulturnem uredništvu me je skozi leta vodilo na različne konce sveta, kjer sem spremljala dosežke naših vrhunskih zborov in simfoničnih orkestrów, obiskovala najpomembnejše glasbene festivale in ob tem odkrivala kulturni utrip drugih dežel. Vedno mi je bilo v posebno zadovoljstvo, da sem lahko gledalcem predstavila nekaj novega in potem prejela lepe odzive.

Zadnja leta pripravljám predvsem oddaje, ki se osredotočajo na pomembne mejnike iz naše glasbene zgodovine, v tem prav tako uživám, saj gre za avtorsko delo od scenarija do realizacije. Vedno znova odkrívám bogat arhív naše RTV hiše, iz katerega morda premalo črpámo, prav je, da Slovenci vedo kakšne nacionalne vrednosti so izpred petdeset let ohranjeni intervjuji in portreti naših najvidnejših umetnikov.

4. Ljudje v dolgih vrstah čakajo na vpis za osebnega zdravnika, mnogi ga še vedno nimajo, na preglede pri specialistih je treba čakati več let, kako to komentirate?

To je nedopustno, vsakdo bi moral imeti dostop do osebnege zdravnika, ljudje plačujejo poleg obveznege tudi dopolnilno zavarovanje, a ostajajo brez zdravnika! Zdravniki naj bi bili menda preobremenjeni, po drugi strani pa vemo, da je veliko zaposlenih v UKC-ju, a delajo tudi v zasebnih ordinacijah, pa še na fakulteti, res ne vem kako lahko takšen kirurg npr. zbrano operira. Najhuje pa je, da rastejo moderne opremljene zasebne klinike kot gobe po dežju, kjer lahko pridejo takoj do specialista le tisti, ki imajo denar! Tako res postajamo družba, v kateri bodo lahko le tisti z debelimi denarnicami poskrbeli za svoje zdravje, ostali pa bodo očitno prepuščeni svoji iznajdljivosti ali pa bodo pač zaradi dolge čakalne vrste v ambulantah morali več let prenašati bolečine, če ne bodo seveda prej umrli. Potrebne so korenite sistemske spremembe, da bodo zdravstvene storitve dostopne vsem, torej podpirati javno zdravstvo in absolutno zmanjšati zasebni sektor ali pa podeliti več koncesij.

V času bolnišničnega zdravljenja sem videla zdravnike le na dveh vizitah- dopoldne in popoldne, imela sem priložnost spoznati, da so predvsem medicinske sestre in negovalke dobesedno izgorele, na robu stresa, potrebno bi jih bilo bolje nagrajevati, tako pa garajo za absolutno prenizke osebne dohodke, zato se ne čudim, da odhajajo v tujino.

Predstavitve knjige ZA OBZIDJEM
23. JANUARJA / 18:00 - 19:30
Knjižnica Otona Župančiča, dvorana

5. Še preden ste izdali knjigo Korak za korakom, ste začeli pisanje kriminalnega romana, ki ste ga odložili zaradi bolezni. Za obzidjem pa sprva ni bil mišljen kot kriminalni roman?

Sprva sem kar malo odložila rokopis, saj sem po covidu dolgo okrevala, a potem sem si rekla, da bi bilo roman najbrž smiselno dokončati in tako sem se lani spomladi lotila nadaljevanja. To mi je pomagalo, da sem v mislih nekako odrinila stran vse, kar se mi je dogajalo preteklo leto, ki zame res ni bilo rožnato.

Roman Za obzidjem je založba poimenovala kriminalni, čeprav sprva nisem nameravala napisati kriminalke, a kasneje sem zgodbo tako zapletla, da se mi zdi tovrstno žanrsko poimenovanje ustrezno. Zgodba je izmišljena, tematiko pa črpam iz sodobne družbe, ki ji poskušam nastavlјati ogledalo, velikokrat se namreč za bleščečim opleskom posameznikov skriva gniloba.

Kot v vseh mojih romanih, je tudi tokrat v središču dogajanja ženska, saj se mi zdi odkrivanje večplastnosti ženske duše v romanopisju nekaj najbolj fascinantnega, najbrž tudi zato, ker sem sama ženska. Ženske se velikokrat žrtvujejo, marsikdaj potrpijo, se ubadajo z razpetostjo med družino in kariero....V tem romanu spoznamo tri ženske like in njihova reagiranja na določene situacije, poleg glavne junakinje sta tu še njena hči in mama. Vse tri različno gledajo na svet kapitala, a na koncu vse spoznajo svojo veliko zaslepljenost.

V romanu trčijo skupaj trije svetovi- kapitalistični, delavski in meščanski.

Sicer pa roman govori o na videz srečni družini, ki živi na obrobju mesta v veliki vili z obzidjem. Toda počasi se izkaže, da gre za zlato kletko, v kateri še zdaleč ni vse tako kot zgloda navzven. Hči uspešnega poslovneža je obetavna glasbenica, ki skupaj z materjo postopoma odkriva dvojno naravo in umazane mafijske posle svojega očeta. Njihove nepremičnine kmalu zaplenijo, »uspešni poslovnež« pa s pomočjo zvez in poznanstev pobegne v tujino in uspe ubežati roki pravice ...

6. Danes so vse oči uprte v Rusijo. V romanu Za obzidjem govorite o ljudeh, ki so na nepošten način prišli do bogastva in šli celo tako daleč, da so naročili umor novinarke. V mislih se nam prikaže Ana Politkovska. A vendar so odtujeni odnosi, prepad med revnimi in bogatimi in korupcija povsod.

Globalno gledano je ta svet žal poln oseb in lobijev, ki se tako ali drugače okoriščajo in izkoriščajo malega človeka, goljufajo, se sprenevedajo, se poslužujejo umazanih poslov, da dosežejo svoje cilje.

V sodobni družbi prednjačijo vladavina kapitala, korupcija, birokracija, pa odtujeni odnosi in socialna omrežja, polna obmetavanja z verbalnim blatom. Prepad med revnimi in bogatimi se žal pogloblja, namesto da bi se zmanjševal. Nič nenavadnega torej ni, da tudi pri nas videmo na ulicah berače in se srečujemo z ljudmi, ki hodijo na Rdeči Križ po hrano, na drugi strani pa se posamezniki šopirijo z vilami in jahtami.

Običajni ljudje ne moremo ničesar spremeniti, če nismo aktivni v politiki, seveda pa lahko civilna družba s svojo ustrezno organiziranostjo tudi marsikaj doseže. No, sama raje na tovrstne primere opozarjam skozi literaturo.

Treba je ločevati med tistimi, ki so se do bogastva dokopali s poštenim delom in s svojim znanjem, pa seveda onimi, ki so iskali stranpoti in se zapletali v kriminalna dejanja. V mojem romanu se poslovnež spusti celo v naročanje umora novinarke, ki preiskuje njegove mafijske posle.

Prepričana sem, da so raziskovalni novinarji ne le v Rusiji, ampak tudi marsikje drugje, trn v peti raznim tajkunom, ki se jih želijo čimprej znebiti. Poskušajo s podkupovanji, če to ne gre, pa se poslužijo drugih, bolj krutih metod. Najhujši udarec za vsakogar je gotovo medijsko razkritje, dokler nekaj nezakonitega počnejo za svojimi vrati, se počutijo varne. Ko pa začnejo novinarji razkrivati njihova nezakonita dejanja, pa se počutijo ogrožene in jih poskušajo utišati.

Intervju s Placidom Domingom v Valenciji

IZJAVA: NAPADI NA SRBSKEGA PISATELJA MARKA VIDOJKOVIĆA

Ljubljana, 7. januar 2023

Člani in članice Slovenskega PEN-a z zaskrbljenostjo opazujemo propagandno medijsko pokrajino, ki so ji izpostavljeni srbski državljani, pisatelji in novinarji ter jo nedvoumno podpira vladajoča koalicija pod taktirko predsednika Aleksandra Vučića. Kritiki vlade in predsednika so moteči elementi, tako da vladni mediji in deloma tudi njihovi represivni organi ne izbirajo sredstev, da bi jih utišali. Ena najbolj učinkovitih metod je sovražni govor ter podpihovanje ljudi, naj pisatelja / pisateljico napadejo, ubijejo ali kako drugače utišajo z nasiljem.

Pisatelj Marko Vidojković, ki je bil glasen kritik Miloševićevega režima ter z izjavami, kolumnami in romani nič manj ne prizanaša trenutnemu političnemu vodstvu Srbije, je v zadnjih letih prejel preko 100 groženj, da ga bodo ubili, razmesarili, pretepli njegovo družino, tako da mora večino časa preživeti med štirimi stenami. V letu 2022 se je upal le sedemkrat na sprehod v bližini svojega doma. Vidojkovićevo pisanje in javni nastopi nasprotujejo vladni propagandi in skušajo civilno družbo Srbije zbuditi k aktivnostim za demokracijo in svobodo govora. Že v romanu Kremplji je leta 2004 zapisal: »Za Evropo se borite, za dobro življenje, proti vojnām,..«

Napadi nanj so se stopnjevali po izidu in izjemnem uspehu njegovega romana Smeti (Đubre, Laguna, 2020), v katerem razgali negativne in škodljive stereotipe srbskega patriotizma. Ne zgolj komentariji na družabnih omrežjih ali pod medijskimi članki, tudi najvišji politični predstavniki so se z izjavami spravili na pisatelja: predsednik države Vučić, predsednica vlade Brnabić, predsednik SNS Savić, nazadnje tudi nekdanji notranji minister in direktor obveščevalne službe Vulin. Izpostavljajo ga kot narodnega izdajalca in nekoga, ki ga je treba odstraniti iz javnega prostora.

Kljub grožnjam pisatelj nadaljuje s snemanji podkastov in pisanjem časopisnih prispevkov, ki jim redno sledi blizu 100.000 ljudi. V njih obsoja vladno propagando, ki zanika srbske vojne zločine kot genocid v Srebrenici, povečuje srbske »branitelje« domovine, ki so se v času jugoslovanskih vojn vojskovali na tujih ozemljih (Hrvaška, BiH in Kosovo), ne priznava Republike Kosovo ter odkrito podpihuje ruski napad na Ukrajino, ki bo šel v zgodovino zaradi številnih vojnih zločinov. V luči oboroževanja Srbije je mogoče, da so sovražni govor in napadi na kritične mislece predhodniki novih vojn na Balkanu. Združeni narodi namreč ugotavljajo, da je bil v zadnjih 75 letih prav sovražni govor predhodnik vsem vojnem, mučenjem in genocidom.

Srbski politični vrh bi moral storiti vse, da bi zajezil sovražni govor in represivni organi bi morali raziskati smrtne grožnje Vidojkoviću ter jih kaznovati. Vzpodbujati bi moral vključenost in toleranco, ne pa da retorika podpihuje sovražnosti in zlorablja sovražni govor kot orodje vladne propagande in cenzure. Nedopustno je, da se politično vodstvo države, ki želi pristopiti Evropski uniji ter se pogaja za vstop vanjo, poslužuje takih metod za utišanje kritikov, saj prav evropske vrednote temeljijo na svobodi govora kot osnovi za demokratične odločitve državljanov in državljanek. Srbski PEN, Mednarodni PEN, OVSE in druge nevladne organizacije so večkrat izrazile zaskrbljenost zaradi groženj pisatelju, ki se pogumno bori za demokratično Srbijo. Verjamemo, da se bodo tudi tokrat odzvali, kar v mednarodni javnosti ne bo ostalo neopaženo.

Zato pozivamo evropsko in slovensko politiko, da v toku pristopnih pogajanj s Srbijo jasno pokažejo na ta problem. Nenazadnje gre za mejno državo zveze držav, ki so prejemnice Nobelove nagrade za mir.

Tanja Tuma, predsednica Slovenskega PEN-a
Upravni odbor Slovenskega PEN-a
dr. Svetlana Slapšak, članica in prejemnica nagrade Ameriškega PEN-a za svobodo govora

[Objave PEN: PEN International in PEN center Berlin](#)

[Več informacij: intervju Tarik Günersel, član odbora Pisatelji in pisateljice za mir, Turški PEN z Markom Vidojkovićem](#)

[Kolumne in kratke zgodbe](#)

Kulturniki, ki jih je vzela vojna

Od začetka ruske invazije na Ukrajino so se naši pogumni branilci okrepili z ljudmi umetnosti: igralci, umetniki, kiparji in jezikoslovci. V tem članku PEN Ukrajina spremlja izgube med kulturniki, katerih zgodbe postajajo znane javnosti. To je neuradno spremljanje: zavedamo se, da je Rusija od 24. februarja vzela še veliko več življenj umetnikov. Žal za nekatere od njih morda nikoli ne bomo izvedeli.

22. decembra je postalo znano, da je bil Oleksandr Snihurovskyi, igralec gledališča Črni trg v Kijevu, ubit na fronti blizu Bakhmuta. Dolgo je živel v Kaliforniji, po začetku obsežne ruske invazije pa se je vrnil v Ukrajino. Oleksandr Snihurovskyi je najprej postal prostovoljec, pozneje pa vojak.

20. decembra je bil na fronti pri Bakhmutu ubit filmski režiser Oleh Bobalo-Jaremčuk. Bil je poveljnik prve minometne baterije in se je boril v 23. bataljonu. Oleh Bobalo-Jaremčuk se je rodil v Lvivu. Režiral je številne televizijske filme, oglase in televizijske projekte ter bil avtor celovečernega dokumentarnega filma o Ukrajini Heart of the Universe in filma Ukrainian Cinema: Becoming (2021).

19. decembra je bil med minometnim obstreljevanjem na fronti ubit Sergej Škvarčenko, zaslužni umetnik Ukrajine, umetnik ukrajinskega narodnega ansambla ljudskih plesov Pavlo Virsky. Ukrajino je branil v vrstah oboroženih sil.

7. decembra je pri obrambi Ukrajine življenje izgubil komik in voditelj Jaroslav Harkavko. Sodeloval je v komični oddaji Liga smeha. Ob začetku obsežne ruske invazije se je pridružil vrstam ukrajinskih oboroženih sil.

29. novembra je postalo znano, da je bil na fronti ubit zgodovinar in učitelj nacionalne univerze Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko Vadym Stetsyuk. Poučeval je zgodovino in bil raziskovalec v Državnem zgodovinskem muzeju Kamianets-Podilskyi. Avtor več kot 120 znanstvenih publikacij.

28. novembra je ekspertiza DNK potrdila, da je truplo, najdeno v grobu št. 319 v gozdu Izium, truplo ukrajinskega pisatelja Volodimirja Vakulenk. Novica, da je bil ukrajinski pisatelj, aktivist in prostovoljec Volodimir Vakulenko skupaj s sinom Vitalijem ugrabljen blizu Iziuma v okupirani regiji Harkov, se je prvič pojavila aprila. Kasneje je postalo znano, da je bil sin Volodimir izpuščen, vendar niti njegovi sorodniki niti prijatelji niso mogli priti do Volodimirjevih staršev v okupirani vasi Kapytolivka, zato ni bilo na voljo nobenih informacij o tem, kje se ta moški nahaja. Vakulenkove starše so končno našli septembra, ko so ukrajinske oborožene sile osvobodile Izium in njegovo predmestje izpod ruske okupacije. Takrat je postalo znano, da so ruski okupatorji 22. marca prvič vstopili v dom Volodimirja Vakulenk. Družini so "zaradi preverjanja" odvzeli telefone, dokumente in ukrajinske knjige. Naslednji dan so Rusi odpeljali Volodimirja Vakulenk in njegovega sina Vitalija, pri katerem so diagnosticirali avtizem. Okupatorji so pisatelja slekli, da bi pregledali njegove tetovaže, in ga pretepli. Naslednji dan so Volodimirju in njegovemu sinu dovolili, da se vrneta domov. Takrat se je Vakulenko odločil, da bo svoj vojni dnevnik zakopal pod češnjo na vrtu. 24. marca okoli 11. ure dopoldne je avtobus z oznako Z in pripeljal do hiše, v kateri je Volodimir Vakulenko živel s sinom in očetom. Okupatorji so ga potisnili v avtobus in se odpeljali v smeri Iziuma. Od takrat nihče od Vakulenkovih sorodnikov ni videl ali slišal zanj.

17. novembra je postalo znano, da je bil na fronti ubit Sergej Mironov, kijevski turistični vodič, aktivist in avtor bloga Vanishing Kyiv. Na lastne stroške je obnavljal zgodovinska vrata in okna v starih kijevskih hišah. Od začetka obsežne ruske invazije je Sergej branil Kijev v okviru 241. brigade teritorialne obrambe. Na vzhodu Ukrajine je bil hudo ranjen, ko je varoval svoje tovariše. Zaradi ran je umrl v bolnišnici.

POVEZAVA

ŽENSKE, KI NAVDIHUJEJO IN PREMKAJO MEJE – TANJA TUMA
SRE / 18. JANUARJA / 18:00 - 19:30
Knjižnica Otona Župančiča, dvorana

Pogovor

Profesorica francoščine in angleščine je svojo predanost knjigam zapisala že zelo zgodaj. Sprva kot urednica, nato kot založnica in končno kot pisateljica.

Ustanovila je lastno založbo, Založbo Tuma, je pobudnica mnogoterih bralnih kampanj za mlade in avtorica številnih člankov s področja založništva. Svoj podpis često doda pod besedila, ki obravnavajo enakopravnost žensk, družbenega sožitja in ohranjanju kulturnega dialoga. Pogovor bo vodila Leonora Flis.

ZA OBZIDJEM – DARJA KOREZ KORENČAN
PON / 23. JANUARJA / 18:00 - 19:30
Knjižnica Otona Župančiča, dvorana

Predstavitev knjige

Gostja bo večkrat nagrajena ustvarjalka kulturnih oddaj na TV Slovenija, urednica, publicistka in članica PEN-a Darja Korez Korenčan. Je avtorica petih knjig s področja glasbe, sicer pa je napisala tudi več knjig za otroke, uspešnico Korak za korakom, v kateri je razkrila svoj spopad s Covidom 19, pred kratkim pa je izšel njen četrti roman, tokrat kriminalni z naslovom Za obzidjem. Pogovor bo vodila Ksenija Horvat.

Znanstvena misel in publicistično delo Milana Jazbeca

Mednarodni inštitut za bližnjevzhodne in balkanske študije IFIMES je izdal trilogijo izbranih prispevkov dr. Milana Jazbeca, veleposlanika in profesorja na Novi univerzi, z naslovom "Znanstvena misel in publicistično delo Milana Jazbeca". V trilogiji je na skoraj 1.500 straneh izbranih večji del prispevkov, ki jih je avtor, redni profesor diplomacije in veleposlanik, pisatelj in pesnik, zaposlen na Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije, objavljajal v minulih treh desetletjih.

Bistvo znanstvenega in publicističnega prispevka prof. Jazbeca je v vsestranskem obravnavanju diplomacije. Zraven teoretičnih pogledov se predvsem posveča proučevanju nastanka, razvoja in delovanja slovenske diplomacije (kjer je kot diplomat tudi sam aktivni udeleženec od njenih začetkov). Pionirsko razvija sociologijo diplomacije in postmoderno diplomacijo, posebno pozornost posveča tudi stičišču diplomacije in literature. Diplomaciji se posveča še v literaturi, saj zaključuje svojo trilogijo romanov o diplomaciji z naslovom Dama v belem (prvi del Mavrica izza duše, drugi del Iskanje izgubljene duše, oba izšla v različnih prevodih), objavlja pa tudi poezijo. Njegovo delo predstavlja pomemben prispevek k razvoju diplomatskih študij v Sloveniji in v širšem mednarodnem merilu. S svojim pisanjem je ustvaril izviren in pomemben prispevek k delovanju slovenščine kot jezika diplomacije.

Ogled nekaterih tipičnih strani trilogije je možen [tukaj](#).

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 1/2023

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo
Odgovorna urednica: Tanja Tuma
Glavna urednica: Maja Ferjančič
Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: januar 2023
Kraj: Ljubljana
ISSN 2784-7586

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Jazmin Quaynor